

Mooi in een natuurlijke tuin

Inleiding

Er komen gelukkig hoe langer hoe meer tuinen waarin vogels en egels, vlinders en ook hun rupsen welkom zijn. Van die plekken waar de natuur een kans krijgt en voor verrassingen mag zorgen; in de vorm van een onbekende zaailing of een paartje merels dat voedsel en nestgelegenheid vindt in een stekelbosje in een rustiger hoekje van de tuin. Op dat soort plekken zijn wat natuurlijker ogende planten goed op hun plaats. Behalve hun natuurlijke uitstraling hebben de hierna beschreven planten gemeen dat ze zich graag van hun beste kant laten zien als ze in enigszins vochtige normale tuingrond staan. Verder zijn ze ook geen van alle erg gevoelig voor ziekten of plagen en de meeste hebben ook iets te bieden aan insecten.

Vingerhoedskruid (*Digitalis purpurea*)

Deze inheemse schone kan wel meer dan twee meter hoog worden. Het is een tweejarige die er soms nog een derde jaar aan vastknoopt. Meestal ontwikkelt zich in zo'n jaar een wat kleinere bloeiaar. Een héél enkele keer zie je bij het vingerhoedskruid bovenin de bloeistengel een bloem die qua vorm meer op een margriet lijkt. Dit verschijnsel heet *pelorie*. Normaliter ontwikkelt zich in het eerste jaar een rozet van grijsgroene, lepelvormige bladeren dat doorgaans ook de hele winter te bewonderen is. In mei van het tweede jaar begint de bloeistengel te groeien en aan het eind van die maand of in juni ontvouwen zich de langwerpige knoppen. Dit proces voltrekt zich langs de stengel van beneden naar boven. Meestal bloeien de bloemen in zacht purper, roze of wit, met of zonder spikkels. Er bestaat ook een gele soort en bovendien worden bruinachtige exemplaren op de markt gebracht. Vanwege hun zware lijfjes zijn hommels de echte vingerhoedsbestuivers. Soms zie je gaatjes achterin de vingerhoedjes. Die zijn gemaakt door een wesp of een kever waarvan het lijf te licht is om op de geëigende manier bij de nectar te komen. Hoewel vingerhoedskruid heel wat schaduw verdraagt, doet hij het ook prima in de volle zon als de grond niet te droog is. Deze stijlvolle plant geeft mooie verticale accenten en komt goed tot zijn recht, aangeplant in kleine groepen, achterin borders. Vingerhoedskruid bloeit van eind mei tot in september en zaait zich goed uit. De plant is wél giftig.

Wilde bertram (*Achillea ptarmica*)

Dit lid van de duizendbladfamilie is echt een buitenbeentje. Hij geurt niet zoals zijn familieleden en aan de lancetvormige, stijve blaadjes is hij ook al niet te herkennen. In het wild bloeit de plant met losse schermen enkelvoudige bloemetjes met een roomkleurig hart. De tuinvorm is gevuldbloemig en wordt zo'n veertig centimeter hoog.

Al in februari steekt deze enthousiasteling de toppen van zijn nieuwe bloeistengels boven de grond. Vanaf juni produceert hij een soms wel drie maanden durende witte wolk, weliswaar met een stop in juli. Dan moeten de uitgebloeide stengels worden weggeknipt. Denk erom, zoals de naam al aangeeft: Bertram is een wilde en als hij het naar zijn zin heeft laat hij dat merken. Hij breidt zich dan in een paar jaar stevig uit.

Gewone ereprijs (*Veronica chamaedrys*)

Deze bodembedekker mag dan een van de meest voorkomende ereprijssoorten zijn, gewoon is hij zeker niet. In zachte winters weet de plant zich bovengronds te handhaven tussen de kale takken van struiken en vaste planten. In april bloeit de ereprijs met losse bloemtrosjes waar u eens goed naar moet kijken: u ziet al gauw wel drie verschillende kleuren blauwe bloemetjes. De bloemblaadjes zijn fijn geaderd, de bloemetjes hebben een stralend witte keel met een donker randje. De weinige meeldraden en de stamper zijn lang en hebben verschillende kleuren. 's Avonds denkt u misschien dat de plant uitgebloeid is, maar 's morgens zijn alle bloemetjes weer fris. Ereprijs bloeit tussen de late tulpen, en nog steeds als in juni de rozen staan te stralen. Soms gaan mieren met de zaden aan de haal en dan kan het gebeuren dat deze ongeveer tien centimeter hoge plant opduikt in het gras of op een andere plaats waar u hem niet geplant hebt.

Jakobskruid (Senecio jacobea)

Wel heel natuurlijk, maar bepaald niet subtiel, is deze grote, knalgele tweejarige die ook wel eens overblijft. In goede, niet te natte tuingrond bloeit deze levensgenieter van juni tot eind oktober of nóg langer. Hij wordt een kleine meter hoog en hij moet in april of mei wel een beetje gesteund worden met vertakt rijshout, bijvoorbeeld de gesnoeide takken van de vlinderstruik of afgewaaid berkentakken, anders waaien de zware bloemstengels later makkelijk tegen de grond. In april vind je tientallen zaailingen die u het best meteen kunt weghalen op die plaatsen waar ze niet gewenst zijn, want ze maken snel een vasthoudend wortelstelsel. Ook in stapelmuurtjes voelt hij zich thuis en op bijna verticale muren weet hij zijn hoogte wat aan te passen, de plant wordt dan zo'n vijftig centimeter hoog. Hij wordt graag bezocht door allerlei insecten maar vooral bijen en zweefvliegen. Jakobskruid houdt van een zonnige standplaats maar doet het ook goed in de halfschaduw.

Ijzerhard (Verbena bonariensis)

Deze ijle paarse schermbloemige met de vierkante stengel komt oorspronkelijk uit Zuid-Amerika en is daar een vaste plant. Ook in ons klimaat gaat het in zachte winters goed met deze fantastische bijen- en vlinderplant. Ze zaait zich redelijk goed uit, als er tenminste niet te veel geschoffeld of gespit wordt, want ze is een lichtkiemer. Overigens kan ze een strenge winter binnenshuis goed overleven, opgepot en weggezet op een onverwarmde maar vorstvrije plek. Wilt u snel nóg meer van deze planten? Neem dan tussen mei en oktober stekken die u in water zet of in een bloempot met grond. De kans op beworteling is groot. En van een plant als deze kun je er nooit te veel hebben; ze neemt maar heel weinig bodemruimte in beslag en is tussen zo'n beetje alle andere planten op haar plaats. Voeg daarbij de lange bloeitijd van augustus tot en met oktober én het feit dat ze al die tijd voedsel biedt aan vlinders, zweefvliegen, bijen en misschien nog aan een enkele hommelmel, dan wilt u deze plant vast nooit meer kwijt.

Donkere ooievaarsbek (Geranium phaeum)

De tuingeranium is een vaste plant die niet verward moet worden met de Pelargonium die een winter buiten niet overleeft. De naam "ooievaarsbek" is afgeleid van de vorm van de zaden. Er zijn al heel veel soorten ooievaarsbekken en er komen jaarlijks nog nieuwe bij. Ja, de tuingeranium wint aan populariteit en dat is geen wonder want er zijn niet veel andere plantensoorten die zo weinig eisen stellen. Bovendien zijn ze er in heel veel kleuren: van wit via blauw, roze en purper naar heel donkerpaars. Alle tuingeraniums ogen natuurlijk, hoewel de bloemen van sommige soorten zowel groot als opvallend zijn. Dit geldt bijvoorbeeld voor de purperen bloem met het zwarte hart van de *Geranium psilostemon*.

De donkere ooievaarsbek wordt zo'n vijftig centimeter hoog en begint rond half april voorzichtig te bloeien. Vanaf mei bloeit hij voluit tot eind juli. Soms volgt nog een bescheiden nabloei. De plant is mooi in combinatie met alle leden van de nagelkruidfamilie en met wolfsmelk, maar ook tussen allerlei kleuren late tulpen. De donkere ooievaarsbek heeft ook een wit zusje. En als de plant zich minder goed uitzaait dan verwacht mag worden, doet waarschijnlijk een bosmuis zich tegoed aan de zaden. Tegen hun gewoonte in gaan deze nachtdiertjes ook overdag op zoek naar deze –voor hen onweerstaanbare- lekkernij!

Longkruid (Pulmonaria officinalis)

Het longkruid is een vaste plant die bloeit van maart tot eind april. De bloeistengels worden ongeveer vijftig centimeter hoog. De plant is zeer waardevol voor hommels en andere vroege vliegers die verder in die tijd nog nauwelijks voedsel kunnen vinden. Tijdens de bloei verkleuren de bloemetjes van donkerroze naar blauw. Er zijn ook witte en blauwe variëteiten, bijvoorbeeld P. 'Sissinghurst white' en P. 'Azurea'. De meeste, maar niet alle, longkruidsoorten hebben bladeren met zilverige vlekjes. Vroeger leidde men uit die vlekjes af dat de plant geschikt was om allerlei longaandoeningen mee te bestrijden, vandaar de naam. Tegenwoordig is de plant, mede door die zelfde vlekjes, een geliefde bodembedekker, ook voor wat meer beschaduwde plekken. De vorm van de bladeren verschilt bij de soorten nogal. Zo kun je smalle en brede, hartvormige en eironde bladeren aantreffen. Longkruid is een makkelijke en sterke plant. Als het loof wat minder mooi wordt, knip je het af en al snel ziet het er weer een stuk frisser uit. Ze kan ook te allen tijde verplaatst worden, hoewel liever niet tijdens de bloei. Als u een stuk van de dikke, nogal broze wortel afbreekt en u stopt dat weer in de grond, hebt u meestal al snel weer een nieuwe plant. Bovendien zaait de genoemde soort zich matig tot redelijk uit.

Zomerfijnstraal (Erigeron annuus)

Deze tweejarige plant wordt ongeveer een meter hoog en heeft licht lila of witte bloemetjes met een geel hartje. Verwar hem niet met de Canadese fijnstraal, want die wilt u vast niet in uw tuin: hij heeft onooglijk kleine bloemetjes en zaait zich hartstochtelijk uit. De zomerfijnstraal maakt in het eerste jaar kleine bladrozetjes. In het tweede jaar begint de bloeistengel te groeien. De ongeveer twee centimeter grote bloemetjes aan de vertakte losse pluimen geven een transparant effect. Als u deze plant de kans geeft, tovert hij uw tuin om tot een grote romantische wolk.

Hij bloeit maanden achter elkaar, van midden zomer tot in de winter, afhankelijk van het moment waarop de vorst invalt. Er zijn mensen die deze plant tot onkruid bestempelen en inderdaad, hij zaait zich goed uit. Ongewenste exemplaren zijn echter gemakkelijk te verwijderen. Als u hem ruim voor de langste dag, zo rond half mei terugknijpt, wordt de plant voller en minder hoog.

Tekst: Marian van Hessen